

ประวัติวัดไตรมิตรวิทยาราม

ชั้นและที่ตั้งวัด

วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ ๖๖๑ ทางทิศตะวันตกของสถานีรถไฟหัวลำโพง ถนนเจริญกรุง แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐

เขตและอุปการวัด

วัดไตรมิตรวิทยารามเดิมมีพื้นที่ราบลุ่ม มีลักษณะเป็นหลุมเป็นบ่อมีน้ำขังทั่วไปปัจจุบันนี้ ได้ทำการถมปรับปรุง พื้นที่ของวัดทั้งหมด เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กทั่วทั้งภายในบริเวณวัด ไม่ปรากฏร่องรอยว่าเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำแต่อย่างใดและเขตอุปการวัดติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ จดกับถนนพระราม ๔

ทิศใต้ จดกับถนนตรีมิตร

ทิศตะวันออก จดกับซอยสุกร ๑

ทิศตะวันตก จดกับถนนเจริญกรุง

ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์

วัดไตรมิตรวิทยาราม มีเนื้อที่ที่ดินของวัดรวมทั้งสิ้น ๑๔ ไร่ ๒ งาน ๓๑ ตารางวา ปรากฏตามโฉนดที่ ๓๓๖๔ และมีที่ธรณีสงฆ์อีก ๑ ตารางวา กับ ๑ ตารางศอก ตามโฉนดที่ ๓๕๕๑ ปัจจุบันที่ดินของวัดได้จัดเก็บรักษาไว้ที่กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

ประวัติและนามวัด

วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นวัดโบราณปรากฏตามหลักฐานในการขอพระราชทานยกขึ้นเป็นพระอารามหลวง พ.ศ. ๒๔๕๕ ว่าสร้างมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณ พ.ศ. ๒๓๗๔ เดิมชื่อว่าวัดสามจีนใต้ มีกำแพงแก้ววัดสามจีน เดิมมีอยู่ ๓ วัด คือวัดสามจีนอยู่ในคลองบางอ้อ ด้านตรงกันข้ามกับเทเวศร์วัดหนึ่ง วัดสามจีนเหนือบางท่านก็ว่าอยู่ที่บางขุนพรหม บางท่านก็ว่าอยู่จังหวัดนนทบุรี สำหรับวัดที่อยู่บางขุนพรหมได้แก่ ส่วนที่อยู่จังหวัดนนทบุรีนั้น ได้แก่วัดโชติการามอำเภอเมืองนนทบุรีและวัดสามจีนใต้ได้แก่ วัดไตรมิตรวิทยาราม เหตุที่เรียกวัดสามจีน ก็เนื่องด้วยเหตุว่ามีชาวจีนซึ่งเป็นมิตรสหายรักใคร่กัน ๓ คน ได้มีความสมัครสมานสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันก่อสร้างขึ้นเพื่อเป็นศาสนสถานที่บำเพ็ญกุศล และเพื่อเป็นพุทธบูชา จึงได้นามว่า "วัดสามจีน" ครั้นคณะกรรมการปรับปรุงสุลักษณะ วัดสามจีนใต้ซึ่งประกอบด้วย น.อ.หลวงศุภชลาศัย ร.น. อธิบดี

กรมพลศึกษา หลวงบริบาลเวชกิจ นายสนิท เทวินทรภักดี อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดสามจีน ได้ พระมหาเจียม กมลเจ้าอาวาสวัดสามจีนใต้ และพระมหาไสว จิตวิโร (พระวิสุทธาธิบดี) เจ้าอาวาสวัดสามจีนใต้หรือวัดไตรมิตรวิทยาราม รูปที่ ๕ ได้ดำเนินการปรับปรุงวัดสามจีนใต้ ตั้งแต่ ปี พ. ศ. ๒๔๗๘ เป็นต้น มาจนเสร็จเรียบร้อยทุกประการ

ครั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ จึงได้ดำเนินการขอเปลี่ยนนามของวัดสามจีนใต้มาเป็นวัดไตรมิตร ทั้งนี้ เพื่อจะเฉลิมเกียรติคุณของท่านผู้ก่อสร้างให้ยั่งยืนวัฒนายิ่งขึ้น และเป็นการเชิดชูอุตสาหกรรมวิริยะของท่านผู้ก่อสร้างพร้อมทั้งคณะกรรมการ ปรับปรุงวัดสามจีนใต้ในโอกาสเดียวกัน นั้นด้วยครั้นถึงวันที่ ๒๒ กันยายน พ. ศ. ๒๔๘๕ วัดไตรมิตรวิทยารามได้รับพระบรมราชูปถัมภ์ ยกฐานะขึ้นเป็น พระอารามหลวงชั้นโท ชนิด วรวิหาร

วัดไตรมิตรวิทยารามก่อนการบูรณะปรับปรุง

สภาพวัดไตรมิตรวิทยาราม ครั้งมีนามว่า วัดสามจีนใต้ สภาพบริเวณทั่วไปในบริเวณ วัดนั้นเต็มไปด้วยสิ่งสกปรกโสโครก ดังที่ได้ปรากฏในเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการ ปรับปรุงสุขลักษณะ วัดสามจีนใต้ วันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ความตอนหนึ่งว่า

“เวลา ๑๐.๐๐ น. ผู้มาประชุมได้มาพร้อมกันแล้ว ท่านเจ้าอาวาสขอให้ นายสนิท เทวินทรภักดี พาคณะกรรมการดูสถานที่ วัดนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลสามแยก อำเภอสามพันขวดส์ จังหวัดพระนคร

มีอาณาเขตติดต่อกันดังนี้

ทิศเหนือ จดกำแพงหลังตึกแถวถนนพระราม ๔

ทิศตะวันตก จดที่ดินพระวรวงศ์เชอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ส่วนหนึ่งแล้ว ต่อมาติดกำแพงหลังตึกแถวถนนกัลปตัน

ทิศใต้ จดกับกำแพงหลังตึกถนนเจริญกรุง

ทิศตะวันออก จดแนวคลองวัดสามจีนใต้ ซึ่งกรมโยธาเทศบาลกำลัง จัดถมอยู่แล้ว ย่อหักมุมไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวคูวัดซึ่งราษฎรที่เช่าตึกแถวทางถนน หน้าโรงฆ่าสุกรหัวลำโพง ได้ปลูกเพิงรุกล้ำเนื้อที่คู ซึ่งเป็นที่สาธารณชนนี้ออกมารกรุงรัง เพื่อเป็นที่พักสุกรสำหรับส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ปลูกสร้างอยู่ในพื้นที่นี้

ด้านทิศเหนือ มีโรงเรียนเป็นตึก ๓ ชั้น กำแพงปลูกอยู่ ถัดไปถึงประตู และถนนทางเข้าแล้ว จึงถึงที่ดินผืนหนึ่งที่วัดให้มีผู้เช่าตัดตอนไปปลูกเป็นห้องแถวชั้นเดียวเตี้ย ๆ หลายแถวให้บุคคลเช่าอาศัยอยู่ ห้องแถวเหล่านี้หลังคาฝาและพื้นชำรุดทรุดโทรมผุ เบียดเสียดอัดเยียดกัน มีชอกทางเดินแต่เพียงไม่เกิน ๑ เมตร แลมน้ำโสโครกขังเฉอะแฉะอยู่ที่ถนนและข้างถนนกับใต้ห้องเหล่านี้ทั่วไป มีฝูงเป็ดและสุกรเที่ยวหาอาหารอยู่ระเกะระกะ มีอุจจาระและกลิ่นปัสสาวะตลบอบอวลผู้

เข้ามามีชีวิตในการกระทำเส้นหมึกก็มี ได้ตากเส้นหมึกไว้หน้าห้องแถวเดอะเดอะตลอดไปที่หาบของเร่ขาย ได้วางสินค้าไว้เลพลาดพาดที่ทำขนมก็มีเศษอาหารทิ้งเกลื่อนกล่น แผลงวันต่อมเป็นหมูใหญ่หญิงที่เข้าห้องรวมกันอยู่หลาย ๆ คนมีท่าทางอันน่าสงสัยจะซ่อนเร้นกระทำการอันลับลี้ซึ่งผิดศีลธรรมก็มี สภาพของบริเวณนี้นอกจากทำให้สภาพที่สกปรก โสมมพะเชื่อโรคแล้ว ยังเป็นสถานที่ซึ่งมิบังควรจะอยู่ในที่ของลานวัดใกล้กุฏิพระภิกษุเพียงนี้ อันจะเป็นเหตุ นำความเสื่อมเสียแก่พุทธศาสนาเป็นอันมากถัดไปเป็นเนื้อที่ขอพระราชวังศรีเชอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ มีห้องแถวชั้นเดียวหลายแถวสภาพของห้องแถว ผู้เช่าอาศัยและพื้นที่มีลักษณะอย่างเดียวกับห้องแถว ที่ปลูกอยู่ในที่วัดข้ามวัดศรีและรอบอ่าวกรมการทุกท่านเมื่อได้สำรวจถึงที่เหล่านั้นรู้สึกถึงภัยและสะอิดสะเอียนในสภาพ และ ความเป็นไปของห้องแถวทั้งสองตอนเป็นอย่างยิ่งมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า สมควรให้รื้อเพื่อเปลี่ยนแปลง สถานที่นี้ให้มีสภาพและใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องจริงจังขึ้น

ต่อจากห้องแถวในที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าวมาแล้ว มีทางเดินกว้างประมาณเมตรเสกกับรั้วเตี้ย ๆ กันอยู่ครึ่งหนึ่ง เป็นกุฏิบ้าง หอระฆังบ้าง ศาลาบ้าง หอสวดมนต์บ้าง หอนั่งบ้าง หอไตรบ้างปลูกสลักซับซ้อน สูง ๆ ต่ำ ๆ ไม่เป็นแถวเป็นแนวระเกะระกะชำรุดทรุดโทรมเก่าคร่ำคร่าปะประวัไพล จนเหลือที่จะซ่อมให้ดีขึ้น ปลูกตลอดไปหลายหลังจนจดแนวหลังตึก ทางด้านถนนเจริญกรุง มีสิ่งปลูกสร้างที่มีสภาพเช่นเดียวกับที่กล่าวแล้ว ซ้ำมีกุฏิทรุดเอียงกะเท่เร่อีกหลายหลังจนไม่น่าไว้ใจที่จะใช้เป็นที่อาศัยของภิกษุภิกษุณีชนิดนี้มีปลูกตลอดมาจนจดแนวคลองข้างวัดสามจีนถัดจากที่นี่ ตอนกลางคืน โบสถ์ หมู่เจดีย์ แล้วถึงลานแคบ ๆ ข้างโบสถ์ ทางแนวริมคลองต่อไป มีศาลาหลังหนึ่งมีฝาด้านเดียว อีก ๓ ด้านไม่มีฝาดใช้สอยจิ๋ว ๆ แขนงนุ่งนั้งบังแดด ที่นี้ก็ใช้เป็นที่อาศัยของพระภิกษุด้วยถัดจากศาลานี้ไป เป็นที่เก็บศพและเผาศพด้วยเตาใหญ่ ใช้พื้น มีปล่องระบายควันต่อจากที่นี่ เป็นโรงเรียนไม้ ๒ ชั้นถัดไปถึงเจดีย์องค์ใหญ่ แล้วถึงโรงเรียน ๒ ชั้น ข้างล่างก่ออิฐ ข้างบนเป็นไม้ซึ่งเป็นโรงเรียนเก่าของวัดสามจีน บริเวณโรงเรียนทั้ง ๓ หลังนี้ ได้กันรั้วกันเขตไว้ กำลังจัดการถมหรือถอนถากถางก่อสร้างจัดทำเพื่อให้ได้สุขลักษณะ”จะเห็นได้ว่า สภาพของวัดสามจีนในเวลานั้นมีสภาพเป็นอย่างไร คณะกรรมการปรับปรุงสุขลักษณะวัดสามจีนได้ในครั้งนั้นมี นายนาพาโท หลวงสุขุขลาคัย ร.น. อธิบดีกรมพลศึกษาเป็นประธานคณะกรรมการปรับปรุง คณะกรรมการปรับปรุงวัดสามจีนได้เริ่มงานตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๗ ในระยะแรกได้พบอุปสรรคมากมายหลายประการ

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๐ จึงได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคมให้ดำเนินการจัดการรื้อถอนห้องแถวรุ่งรังในลานวัด และกุฏิเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมออกเสียแล้วจัดการถมพื้นที่ ที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มตลอดคลองคูและสระให้เป็นลานวัดเป็นที่สะอาดเรียบร้อย เพื่อใช้เป็นที่ก่อสร้างเสนาสนะสงฆ์โรงเรียนมัธยมวัดสามจีนได้ให้ถูกสุขลักษณะ การก่อสร้างครั้งปรับปรุงวัดการก่อสร้างกุฏิสงฆ์ในครั้งนั้นได้วางผังการก่อสร้างให้กุฏิอยู่เป็นแถวเป็นแนวไม่สับสนปนเปกัน ให้มีจำนวนห้องที่อยู่อาศัยพอทั้งพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด ตลอดกระทั่งให้มีห้องน้ำห้องส้วมพร้อม และได้วางกุฏิให้เพียง

พอต่อพระภิกษุประมาณ ๓๐ - ๔๐ รูปเท่านั้น ฉะนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ จึงได้สร้างกุฏิคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น จำนวน ๑๔ หลังขึ้นแทนกุฏิที่ได้ทำการรื้อถอนไปในนั้นศาลาการเปรียญของวัดเป็นศาลาไม้ มีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมลงอย่างมาก จนจะพังมีพังแหล่ คณะกรรมการได้จัดการรื้อถอนแล้ว ได้สร้างศาลาการเปรียญเป็นศาลาคอนกรีต ๒ ชั้น ขึ้นแทนของเก่า ศาลารายที่ใช้เป็นโรงเรียนสอนบาลีและนักธรรมนั้น มีสภาพเก่าคร่ำคร่าชวเนชก็ได้ทำการรื้อถอนออกแล้วสร้างเป็นตึกคอนกรีต ๒ ชั้นขึ้นแทนสำหรับใช้เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม เพื่อเล่าเรียนบาลีและนักธรรม เตาเผาศพของเก่าได้รื้อออก แล้วสร้างเตาเผาแบบทันสมัยขึ้นแทน

การก่อสร้างโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย

โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย กับวัดไตรมิตรวิทยารามนั้นมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นมานานกล่าวได้ว่าอดีตเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยารามเป็นบูรพาจารย์ของโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยด้วยโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยมีกำเนิดเกิดขึ้นจากความดำริของ พระสมุห์กล่อม เจ้าอาวาสวัดสามจีนใต้ รูปที่ ๒ ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรมีราชทินนามว่า พระครูวิริยานุกิจจาโร เป็นผู้จัดตั้ง ดังที่ได้ปรากฏ ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓ แผ่นที่ ๒๔ วันที่ ๒๔ กันยายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๑๕ หน้า ๒๒๕ - ๒๒๖ ดังนี้“ด้วยพระสมุห์กล่อมเจ้าอธิการวัดสามจีนใต้ผู้อุปการะ ได้รวบรวมกุลบุตรมาประชุมเล่าเรียนหนังสือไทยตั้งเป็นโรงเรียนขึ้นให้พระพร้อมซึ่งสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรประโยค ๒ พระสอน ผู้สอบไล่ได้ ประกาศนียบัตรประโยค ๑ เป็นอาจารย์สอน เปิดโรงเรียนสอนมาตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๕ มีนักเรียนมาเล่าเรียน ๓๔ คน และบอกรายงานมา ลงทะเบียนในกรมศึกษาธิการ พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้ากิติยาควรลักษณ์ อธิบดีกรมศึกษาธิการมีรับสั่งให้กองไปตรวจ ได้ความตามบอกนั้น ทรงอนุญาตให้พระสมุห์กล่อมเป็นผู้อุปการะให้พระพร้อม พระสอน เป็นอาจารย์ตามประสงค์แล้ว ในชั้นต้นนี้กรมศึกษาธิการได้อุดหนุนแบบเรียนให้ ๑ จบ ตามธรรมเนียม โรงเรียนนี้นับว่าเป็นโรงเรียนมูลสามัญชลยศักดิ์ ขึ้นในกรมศึกษาธิการอีกโรงเรียนหนึ่ง ด้วยอำนาจพิธานูกุลของพระสมุห์กล่อม พระพร้อม พระสอนนั้น ให้โรงเรียนนี้จึงตั้งอยู่สืบกาลนานเทอญฯ”ต่อมาเมื่อ รongอำมาตย์ตรี สนิท เทวินทรภักดี ครูใหญ่โรงเรียนมัธยมวัดสามจีนได้ปรึกษาดกลงกับท่านเจ้าอาวาสวัดสามจีนในครั้งนั้น ว่าเห็นสมควรปรับปรุงสุขลักษณะบริเวณวัดและโรงเรียนในคราวเดียวกัน หลังจากที่ได้ทำการปรับปรุงพื้นที่เรียบร้อยแล้วจึงได้สร้างอาคารเรียนขึ้นเป็นตึก ๓ ชั้น เป็นตึกมีมุขยื่น และมีปีกตึกออกมาทางซ้ายของตัวอาคารเป็นอาคารเรียนหลังแรกที่สร้างด้วยคอนกรีตสูงถึง ๓ ชั้น สร้างด้วยเงินของวัด จำนวน ๑๕,๐๐๐ บาทและเงินงบประมาณของทางราชการอีก ๒,๘๐๐ บาท พร้อมตึกวิทยาศาสตร์อีกหนึ่งหลัง นับได้ว่าโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยได้มีกำเนิดจากอดีตบูรพาจารย์ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดสามจีนใต้โดยแท้ และท่านเจ้าอาวาสวัดนี้รูปต่อ ๆ มาก็ได้ให้ความอุปถัมภ์แก่โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัยทุกรูป อนึ่ง พื้นที่สร้างโรงเรียนนี้ในครั้งปรับ

ปรุ้งวัด ครั้งนั้น มีผู้ร้องเรียนว่าให้ที่โรงเรียนมากไป เพราะโรงเรียนใช้พื้นที่ ๑ ใน ๓ ของพื้นที่ วัดเลยที่เดียว แต่เพราะอดีตท่านเจ้าอาวาสที่ผ่านมาได้เห็นคุณค่าความสำคัญของการศึกษาจึงให้ ใช้นี้เนื้อที่ดังกล่าวสืบมาจนถึงปัจจุบันนี้

เปลี่ยนนามวัด

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้เปลี่ยนนามวัดสามจีนได้มาเป็นวัดไตรมิตรวิทยารามทั้งนี้เพื่อจะ เติมเกียรติคุณของท่านผู้แรกสร้างให้ยั่งยืนวัฒนายิ่งขึ้นและเป็นการเชิดชูอุตสาหกรรมวิริยะของท่านผู้ สร้าง และคณะกรรมการปรับปรุงวัดพระเดชพระคุณท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระวันรัต(เฮง เขมจารี มหาเถร)วัดมหาธาตุ ได้เมตตาคิดค้นนามที่เป็นมงคลมาเติมเพิ่มความสง่าให้แก่วัดสามจีนได้ โดยเปลี่ยนเป็น “ไตรมิตรวิทยาราม” และกรมสามัญศึกษาได้เปลี่ยนนาม โรงเรียนมัธยมวัดสามจีน ได้เป็น “โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย” ตามนามวัดที่ได้เปลี่ยนใหม่ เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๒ และเพื่อให้ ปรากฏ เป็นหลักฐาน ไว้ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ทราบถึงเหตุที่ได้เปลี่ยนนาม วัด ขออัญเชิญสัมปทานนียกถา ของพระเดชพระคุณท่านเจ้าประคุณ สมเด็จพระวันรัต(เฮง เขม จารีมหาเถร)ซึ่งได้กล่าวอนุโมทนาในวันเปิดป้ายวัดเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๒ ดังต่อ ไปนี้

สัมปทานนียกถาของ สมเด็จพระวันรัต

ตามรายงานการปรับปรุงวัดสามจีนได้ ที่พระมหาเจียมบรรยายมานั้น ฟังได้ว่า วัดนี้ได้ เริ่มปรับปรุงมาแต่ครั้งพระมหากิม สุวรรณชาติ เป็นผู้รักษาการในหน้าที่เจ้าอาวาส พ.ศ. ๒๔๖๓ โดยคณะกรรมการมีท่านอธิบดีกรมพลศึกษาเป็นประธานปรับปรุงขึ้นด้วยศาสนาสมบัติของวัดและ กำลังความสามารถอุตสาหกรรมอดทนของคณะกรรมการเป็นอย่างดี วัดนี้เปลี่ยนภาวะเดิมมาเป็น อย่างไรปรากฏอยู่ในรายงานและประจักษ์แก่ท่านทั้งหลายที่ได้มาประชุมกันอยู่ที่นี่คณะกรรมการ ปรับปรุงวัดนี้สมควรได้รับความสรรเสริญอย่างสูงและน่าปริดาปราโมทย์อย่างยิ่ง ที่ได้ปฏิบัติงานลู่ ล่วงมาถึงเพียงนี้และงานนี้ก็เป็นการศึกษาและส่วนรวมของประชาชนงาน แม้จะยากลำบากหรือ ประกอบด้วยอุปสรรคสักเพียงไรก็ตาม อาศัยอุตสาหกรรมอดทนความบากบั่นฝ่าอุปสรรคทำงาน สำเร็จผลย่อม เป็นบุญกุศลบำรุงกมลให้ปลาบปลื้มชื่นบานจัดเข้าในพุทธบรรหารธรรมภายิต ความ ว่าบัณฑิตผู้มีความอิมใจอาศัยธรรม คือ ความประพฤติที่ชอบยอมมีใจผ่องใสอยู่เป็นสุขทุก อิริยาบถ สำหรับคณะกรรมการปรับปรุงวัดนี้ เข้าใจว่า คงได้รับผลเช่นเดียวกันนี้จัดเป็นบุญกุศล หล่อเลี้ยงน้ำใจให้สดชื่นแจ่มใสเป็นสุขสำราญทั้งชาตินี้ และชาติหน้า ยังเป็นเหตุอุปถัมภ์จิตใจของ ประชาชนผู้มีจิตเที่ยงธรรมที่ได้มาเห็นให้ปริดาปราโมทย์เป็นความเห็นที่เชิดชูวิญญาณให้แจ่มใสยิ่ง กว่านี้ยังจะเป็นสารประโยชน์ส่วนรวมในศีลธรรมและวิชาความรู้เชิดชูประเทศชาติศาสนาอยู่สืบ กาลนาน ท่านผู้สร้างวัดนี้ถ้าได้ทราบโดยญาณวิถีทางใด ทางหนึ่ง หวังว่า คงอนุโมทนา

สาธารณด้วยอย่างแน่นอนนี่ก็เป็นปัจจัยสโมสรเพิ่มพูนบุญกุศลแก่ท่านผู้สร้างขึ้นอีกมิใช่น้อยเพราะ
วัดนี้มีความเจริญรุ่งเรืองถึงเพียงนี้สมควรที่จะเปลี่ยนนามใหม่เชิดชูเกียรติของท่านผู้สร้างและ
อุปถัมภ์ วัดนี้ชื่อว่าวัดสามจีน เข้าใจกันโดยมากก็ว่า จีน ๓ คนเป็นผู้สร้าง จีน ๓ คนนั้นจะเป็น
ญาติกันหรือมิใช่ ก็ตามแต่ต้องเป็นมิตรรักใคร่กันสนิทสนมจนถึงร่วมใจกันสร้างวัดซึ่งเป็นวิหาร
ทานการบุญใหญ่ทั้งวัดนี้ ก็ตั้งเป็นสำเรียนธรรมวินัยและบาลีทั้งเป็นสถานที่ตั้งโรงเรียนภาษาไทย
รัฐบาลถึงมัธยมชั้นสูงทั้งมั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยสถานศึกษาทั้งครูและนักเรียนจึงตั้งนามใหม่ว่า“วัดไตร
มิตรวิทยาราม” ขอวัดไตรมิตรวิทยารามนี้จงสมบูรณ์มั่งคั่งด้วยวิชาความรู้ทั้งคดีโลกคดีธรรม
พร้อมด้วยความปฏิบัติศีลธรรมทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ขอสุขสวัสดิอิฏฐวิบูลผลจงสำเร็จแก่ท่าน
ผู้สร้างและกรรมการปรับปรุงวัดนี้ พร้อมด้วยสหธรรมมิกบริษัท ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตและท่านที่มา
ประชุมกันอยู่นี้ทั่วกันทุกท่านเทอญ

ถาวรวัตถุ

พระอุโบสถ พระอุโบสถหลังเดิมเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน รูปทรงแบบไทยผสมศิลปะจีน
หลังคาลดสามชั้น มีเสาทรงโคยรอบ หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีหน้าบันประดับด้วยเครื่อง
เบญจรงค์ เป็นรูปดอกพุดตาล ชุ่มประตุน้ำต่างประดับปูนปั้นลายดอกพุดตาล มีประตูด้านหน้า ๒
ประตู ด้านหลัง ๒ ประตูหน้าต่างด้านละ ๕ ช่อง ด้านหน้าพระอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปปาง
ถวายเนตร พระพุทธรูปองค์นี้มีศิลปะการครองจีวรเป็นแบบห่มหนีบ(มังกร)

ภายในพระอุโบสถ มีจิตรกรรมฝาผนังทั้ง ๔ ด้าน เป็นรูปภาพอดีตพระพุทธรูปเจ้าโดยรอบ
เหนือขอบหน้าต่างตอนบน ระหว่างหน้าต่างและประตูเป็นรูปทศชาติ กล่าวกันว่า จิตรกรรมภายใน
พระอุโบสถวัดสามจีนได้กับวัดดวงแข ลักษณะเช่นเดียวกัน

พ.ศ.๒๕๔๓-๔๔ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ชานรอบพระอุโบสถวัดไตรมิตรวิทยา
ราม ซึ่งชำรุดทรุดโทรมเสาะและต่อหม้อเดิมขาดเป็นบางส่วน แต่ได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่ทั้ง
หมด ฐานรอบพระอุโบสถทั้ง ๒ ด้าน มีความกว้างตามความยาวของพระอุโบสถ ๔ เมตร ยาว ๕๕
เมตร ด้านความกว้างของพระอุโบสถทั้ง ๒ ด้าน กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๔ เมตร โดยการขุดดินออก
ให้ลึกลงไปประมาณ ๓ เมตร แล้วทำการตอกเสาเข็มหน้ากระดานบริเวณที่ขุดลึกทั้งหมดเสาเข็ม
ห่างกันประมาณ ๑ เมตร เเทคอนกรีตตั้งเสาและผนังทั้ง ๒ ข้าง ขนาดหนาป้องกันตัวพระอุโบสถ
ทรุด ทั้งรับคานของชานรอบพระอุโบสถด้วย เพื่อทำพื้นที่เดิมซึ่งใช้การไม่ได้ ให้มีพื้นที่ใช้การได้ดี
พื้นข้างล่างปูด้วยหินอ่อน ส่วนพื้นชานรอบพระอุโบสถปูด้วยหินแกรนิตสีเทา รอบตัวพระอุโบสถ
ด้านความสูง ๑-๒ เมตรโดยรอบ ปูด้วยกระเบื้องแกรนิตสีแดง เพื่อรักษาสีหินขัดสีแดงเดิมไว้ และ
รอบชานทางเท้าปูด้วยหินอ่อน ขนาด ๑๕/๓๐ เมตร กว้าง ๑.๕๐ เมตร ยาวตามแนวของพระอุโบสถ
ที่ผนังพื้นล่างตามส่วนสูงทั้ง ๒ ข้าง ทำช่องเป็นที่บรรจุอิฐ ขนาดกว้าง/ยาว ๓๐/๔๐ เซนติเมตร แต่

ละช่องกรุด้วยกระเบื้องเซรามิกจำนวนทั้งสิ้น ๑,๕๕๐ ช่อง สิ้นค่าบูรณะปฏิสังขรณ์ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๒,๘๐๐๐,๐๐๐ บาท(สิบสองล้านแปดแสนบาทถ้วน)

พระประธาน ในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทอง มีพระนามว่า “พระพุทธรุทศพลญาณ” มีพระพุทธรุลักษณะงดงามมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงทราบว่า พระประธานวัดสามจีนได้มีพุทธรุลักษณะงดงาม ได้เคยเสด็จมาทอดพระเนตร ให้ประจักษ์แก่พระเนตร ว่างามสมคำเล่าลือกันหรือไม่ แม้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัติวงศ์ ก็ยังได้เสด็จมาชมพระประธาน ของวัดสามจีนเสมอเมื่อทรงว่างจากพระภารกิจ

ต่อมา เมื่อเกิดมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ลูกระเบิดได้ลงในที่ไม่ไกลจากพระอุโบสถเท่าไรนักแรงสั่นสะเทือนของอำนาจระเบิดทำให้พระอุโบสถร้าวท้งหลัง ยากต่อการบูรณะปฏิสังขรณ์ ตกอยู่ในสภาพที่เป็นอันตรายได้ จึงได้ทำการรื้อลงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ หลังจากที่ได้สร้างพระอุโบสถหลังใหม่แล้ว

พระอุโบสถหลังนี้ปัจจุบันนี้ เป็นพระอุโบสถที่ได้สร้างขึ้นใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมขุนชัยนาทนเรนทรทรงเสด็จมาวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๐ หลวงวิศาลศิลปกรรม เป็นผู้เป็นออกแบบพระอุโบสถการก่อสร้างเป็นเพอร์โรคอนกรีต ทรงจตุรมุข หลังคาสามชั้น มีชานรอบพระอุโบสถ บานประตู หน้าต่างเขียนลายรดน้ำ และพระอุโบสถหลังใหม่นี้ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาใหม่เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ กว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร ประกอบการผูกพัทธสีมาเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๓

๒๕๑๕ ได้ดำเนินการจัดสร้างโตะหมู่บูชาฝั่งมุขขนาด ๑๒/๒๔ ด้านหน้าพระประธานภายในพระอุโบสถเป็นโตะหมู่ชุด ๒๑ สิ้นเงินในการจัดสร้างรวม ๒๐๐,๐๐๐ บาท(สองแสนบาทถ้วน)

พระวิหาร เป็นอาคารหมู่ทหารไทย มุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียว ลักษณะ ๒ ชั้น กว้าง ๒๔ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระสุโขทัยไตรมิตร

๒๕๑๒ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์พระวิหารด้านทิศตะวันออก ปูพื้นด้วยหินอ่อนทำฐานชุกชีกรุด้วยหินอ่อน เป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม และทำการบูรณะบันไดขึ้น-ลงพระวิหารใหม่ ปูด้วยกระเบื้องบางปลาแดด สิ้นเงินค่าปฏิสังขรณ์ทั้งสิ้น ๗๕,๐๐๐.๐๐ บาท(เจ็ดหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

๒๕๑๓ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์พระวิหารชั้นล่าง ใช้เป็นสำนักงานฌาปนนิธานของวัดและใช้เป็นที่ตั้งสมาคมศิษย์วัดไตรมิตรวิทยาราม โดยเทคอนกรีตเสริมเหล็กแล้วปูด้วยกระเบื้องคัมพานาอย่างดี เพดานกรุด้วยยิบซั่ม ติดอุปกรณ์ไฟฟ้าพร้อมทั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันไฟฟ้าลัดวงจร กว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๔ เมตร รวมค่าบูรณะปฏิสังขรณ์ ๒๘๐,๐๐๐ บาท(สองแสนแปดหมื่นบาทถ้วน)

๒๕๓๕-๓๖ ได้ดำเนินการขยายบันไดขึ้นพระวิหารด้านทิศตะวันออกทั้ง ๒ ข้างและมุขด้านทิศตะวันออก พร้อมทั้งปรับปรุงชั้นล่าง ให้เป็นที่แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศของธนาคารไทยพาณิชย์การ และร้านจำหน่ายของที่ระลึก รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๑๘๓,๗๘๑ บาท(หนึ่งล้านหนึ่งแสนแปดหมื่นสามพันเจ็ดร้อยแปดสิบเอ็ดบาท)

ศาลาการเปรียญ เป็นอาคารสร้างใหม่ ตัวอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๒๔ เมตร ลักษณะเป็นเฟอร์โรคอนกรีต สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐

ศาลาวิสุทธิผลและศาลานครหลวงประกันชีวิต เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทยประยุกต์ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ โดยนายห้างกำธร วิสุทธิผล

๒๕๓๖ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ศาลาวิสุทธิผลอุทิศ และศาลานครหลวงประกันชีวิต กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๒๐ เมตร ทรงไทยมุงกระเบื้องเคลือบสีเขียว ด้วยการทาสีใหม่ทั้งหลังรวมค่าปฏิสังขรณ์ทั้งสิ้น ๑๕๐,๐๐๐ บาท(หนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

กุฏิสงฆ์จำนวน ๑๔ หลัง สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ทรงไทย ๒ ชั้น

พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์กุฏิ ๖,๗ ทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น กว้างยาว หลังละ ๗ เมตร และ ๑๔ เมตร โดยเปลี่ยนรางน้ำเป็นแสตนเลสกระเบื้องหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบ เทพื้นล่างปูไม้ปาเก้ไม้สักขัดเงา ทาสีเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าใหม่ทั้งหมด ปรับปรุงเพิ่มห้องน้ำ หลังละ ๒ ห้อง พื้นและฝาผนังด้านในปูด้วยกระเบื้องกัมพาน่าอย่างดี รวม ๒ หลังเป็นเงิน ๑,๑๕๕,๖๖๖ บาท(หนึ่งล้านหนึ่งแสนห้าหมื่นเก้าพันหกร้อยสามสิบหกบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ ๘,๙,๑๐ ทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น กว้างยาว หลังละ ๗ เมตร และ ๑๔ เมตร โดยเปลี่ยนรางน้ำเป็นแสตนเลสกระเบื้องหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบ เทพื้นล่างปูไม้ปาเก้ไม้สักขัดเงา ทาสีเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าใหม่ทั้งหมด ปรับปรุงเพิ่มห้องน้ำ หลังละ ๒ ห้อง พื้นและฝาผนังด้านในปูด้วยกระเบื้องกัมพาน่าอย่างดี รวม ๓ หลังเป็นเงิน ๑,๕๐๕,๕๔๗(หนึ่งล้านห้าแสนเก้าพันเก้าร้อยสี่สิบเจ็ดบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ ๑๑,๑๒ ทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น กว้างยาว หลังละ ๗ เมตร และ ๑๔ เมตร โดยเปลี่ยนรางน้ำเป็นแสตนเลสกระเบื้องหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบ เทพื้นล่างปูไม้ปาเก้ไม้สักขัดเงา ทาสีเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าใหม่ทั้งหมด ปรับปรุงเพิ่มห้องน้ำ หลังละ ๒ ห้อง พื้นและฝาผนังด้านในปูด้วยกระเบื้องกัมพาน่าอย่างดี รวม ๒ หลังเป็นเงิน ๑,๔๗๒,๗๗๑บาท(หนึ่งล้านสี่แสนเจ็ดหมื่นสองพันเจ็ดร้อยเจ็ดสิบสามบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ ๓,๔ ทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น กว้างยาวหลังละ ๗ เมตร และ ๑๔ เมตร โดยเปลี่ยนรางน้ำเป็นแสตนเลสกระเบื้องหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบ เทพื้นล่างปูไม้ปาเก้ไม้สักขัดเงา ทาสีเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าใหม่ทั้งหมด ปรับปรุงเพิ่มห้องน้ำหลังละ ๒

ห้อง พื้นและฝาผนังด้านในปูด้วยกระเบื้องคัมพาน่าอย่างดีรวม๒หลัง เป็นเงิน ๕๕๗,๑๑๒.บาท(เก้าแสนเก้าหมื่นเจ็ดพันหนึ่งร้อยสิบสองบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ ๕ ทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น กว้างยาวหลังละ ๗ เมตร และ ๑๔ เมตร โดยเปลี่ยนรายนํ้าเป็นเสตนเลสกระเบื้องหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบ เทพื้นล่างปูไม้ปาเก้ไม้สักขัดเงา ทาสีเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าใหม่ทั้งหมด ปรับปรุงเพิ่มห้องนํ้าหลังละ ๒ ห้อง พื้นและฝาผนังด้านในปูด้วยกระเบื้องคัมพาน่าอย่างดีรวมเป็นเงิน ๕๗๐,๕๐๒.บาท(ห้าแสนเจ็ดหมื่นห้าร้อยสองบาทถ้วน)

พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ดำเนินการบูรณะปฏิสังขรณ์ ๑,๒ ทรงไทยประยุกต์ ๒ ชั้น กว้างยาวหลังละ ๗ เมตร และ ๑๔ เมตร โดยเปลี่ยนรายนํ้าเป็นเสตนเลสกระเบื้องหลังคาเป็นกระเบื้องเคลือบ เทพื้นล่างปูไม้ปาเก้ไม้สักขัดเงา ทาสีเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าใหม่ทั้งหมด ปรับปรุงเพิ่มห้องนํ้าเพิ่มอีกหลังละ ๒ ห้อง พื้นและฝาผนังด้านในปูด้วยกระเบื้องคัมพาน่าอย่างดี รวมเป็นเงิน ๕๕๗,๑๑๒บาท (เก้าแสนเก้าหมื่นเจ็ดพันหนึ่งร้อยสิบสองบาทถ้วน)

เมรุ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหลัง สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ กว้าง ๑๐.๕๐ เมตร ยาว ๒๐.๕๐ เมตรโดยชาวญี่ปุ่นรับเหมาสร้าง

โรงเรียนพระปริยัติธรรมเดิมสร้างเป็นอาคารทรงไทย สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ต่อมาการศึกษาได้เจริญขึ้น จึงได้สร้างขึ้นใหม่ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น เป็นอาคารลักษณะทรงไทย ขนาด ๘ ห้องเรียน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้ขยายเป็นอาคารตรีมุข และขยายห้องเรียน จากขนาด ๘ ห้องเรียน เป็น ๑๒ ห้องเรียน

อาคารเรียนโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๓ ชั้น ต่อมาได้รื้อลงเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ ปัจจุบันเป็นอาคารเรียนที่สร้างขึ้นใหม่ซึ่งได้ทำการวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๓ โดยพระเดชพระคุณพระวิสุทธาธิบดี เจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นประธาน ในพิธี

อาคารเรียนโรงเรียนมหาวิธานูวัตรเป็นอาคารคอนกรีต ๓ ชั้นเป็นโรงเรียนระดับประถม สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ เปิดทำการสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐

ซุ้มประตูวัด ๒๕๓๖ ได้ดำเนินการก่อสร้างซุ้มประตูวัด ซุ้มกลางใหญ่และซุ้มประตูเล็กข้างละ ๑ ซ้องด้านถนนตรีมิตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กซุ้มใหญ่กว้าง ๖ เมตร สูงถึงยอดซุ้ม ๑๔ เมตรเศษ ซุ้มเล็ก ๒ ซุ้ม กว้าง ๓ เมตร สูงถึงยอดซุ้มละ ๑๓ เมตรเศษ ลายไทยลงรักปิดทองและกระจกเงา บานประตูไม้สักแกะสลักลงรักปิดทอง รวมเป็นเงิน ๒,๕๗๘,๓๒๐ บาท(สองล้านห้าแสนเจ็ดหมื่นแปดพันสามร้อยยี่สิบบาทถ้วน)

๒๕๓๗ ได้ดำเนินการก่อสร้างซุ้มประตูวัด หน้าวัด ซ้าย-ขวา เป็นซุ้มประตูเข้าออกประจำ กว้าง ๓ เมตร สูง ๑๒ เมตรเศษ ด้านถนนตรีมิตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ลายไทยลงรักปิด

ทองและกระจกเงา บานประตูเหล็กสแตนเลส รวม ๒ ชุ้ม เป็นเงิน ๑,๗๐๐,๐๐๐ บาท(หนึ่งล้านเจ็ดแสนบาทถ้วน)

๒๕๓๘-๓๙ ได้ดำเนินการก่อสร้างซุ้มประตูวัด เป็นซุ้มประตูเข้าออกประจำของนักท่องเที่ยว ด้านถนนเจริญกรุง กว้าง ๓ เมตร สูง ๕ เมตร โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ไทยไทยลงรักปิดทองและกระจกเงา บานประตูเหล็กสแตนเลส เป็นเงิน ๘๕๐,๐๐๐(แปดแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

ปูชนียวัตถุ

พระพุทธทศพลญาณ พระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยปูนปั้นลงรักปิดทอง ประชาชนทั่วไปเรียกว่า “ หลวงพ่อโตวัดสามจีน “ บ้าง “ หลวงพ่อวัดสามจีนบ้าง” มีประชาชนมาบนบานกันเสมอๆ ด้วยพวงมาลัยดอกมะลิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เคยทรงเสด็จพระราชดำเนินมานมัสการและได้ตรัสยกย่องว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพระพุทธรูปลักษณะงดงามยิ่ง “หลวงพ่โม” อดีตเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม เคยได้ทำพระเครื่องแจกครั้งหนึ่ง โดยทำเป็นรูปพระพุทธทศพลญาณสร้างด้วยเนื้อชิน เรียกชื่อว่า หลวงพ่อโตวัดสามจีน ปรากฏว่าเป็นที่นิยมนับถือของคนทั่วไปว่าศักดิ์สิทธิ์นัก ปัจจุบันนี้หายากแล้ว

พระพุทธสุโขทัยไตรมิตร ประดิษฐานอยู่ที่วิหาร เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะสมัยสุโขทัย เป็นพระพุทธรูปทองคำ ซึ่งมีประวัติดังต่อไปนี้

ได้รับการสถาปนาเป็นพระอารามหลวง

วัดไตรมิตรวิทยาราม หลังจากที่ได้รับการปรับปรุงทั้งด้านถาวรวัตถุ การปกครอง การศึกษา และการเผยแผ่ก็ด้วยความสามารถของเจ้าอาวาสรูปที่ ๕ อีกทั้งวัดไตรมิตรวิทยารามเป็นอารามที่มีสิ่งสำคัญเช่น พระพุทธรูปทองคำ ดังที่ได้ปรากฏตามรายงานการประชุมสังฆมนตรีดังนี้

รายงานการประชุมคณะสังฆมนตรี

ครั้งที่ ๑๒/๒๔๕๕ วันเสาร์ที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๔๕๕

ณ พระที่นั่งทรงธรรม

วัดเบญจมบพิตร

สังฆมนตรีที่มาประชุม คือ

- | | |
|---------------------|---------------------------------------|
| ๑. สมเด็จพระวันรัต | สังฆนายก |
| ๒. พระพิมลธรรม | สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง |
| ๓. พระธรรมโกศาจารย์ | สังฆมนตรีช่วยว่าการองค์การปกครอง |
| ๔. พระเทพเมธี | สังฆมนตรีช่วยว่าการองค์การศึกษา |
| ๕. พระศาสนโสภณ | สังฆมนตรีว่าการองค์การเผยแผ่ |
| ๖. พระธรรมปาโมกข์ | สังฆมนตรีช่วยว่าการองค์การสาธารณูปการ |

๑. พระธรรมดิลก

สังฆมนตรี

๒. พระธรรมปิฎก

สังฆมนตรี

สังฆมนตรีที่มีได้มาประชุม คือ

๑. สมเด็จพระพุทธอาจารย์ สังฆมนตรีว่าการองค์การสาธารณูปการ ลาประชุม

๒. พระพรหมมุนี สังฆมนตรีช่วยว่าการองค์การเผยแผ่ลาประชุม

สมเด็จพระวันรัต สังฆนายก เป็นประธาน

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๑๕ น.

เรื่องที่ประชุม คือ ฯลฯ

เรื่อง ขออนุญาตยกวัดราษฎร์ เป็นพระอารามหลวง

ปรึกษาเรื่อง พระวีระธรรมมุนี เจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัดพระนคร ขออนุมัติยกวัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นพระอารามหลวง โดยที่วัดนี้สร้างมาแต่ พ.ศ. ๒๓๓๔ เป็นวัดโบราณมาแต่เดิม มีเสนาสนะเป็นหลักฐานมั่นคง เป็นระเบียบเรียบร้อย และโดยที่

๑. วัดนี้มีการศึกษาพระปริยัติธรรม และมีโรงเรียนภาษาไทย ถึงชั้นอุดมศึกษา

๒. มีปูชนียวัตถุ คือ พระพุทธรูปทอง พร้อมด้วยวิหารเป็นที่ประดิษฐานมั่นคง

๓. เคยเป็นที่ประกอบพิธีของราชการเป็นครั้งคราว

๔. รัชกาลที่ ๕ เคยเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระกฐิน และได้พระราชทานธรรมเนียมเทศน์เคยได้รับพระบรมราชานุเคราะห์ และได้รับอุปถัมภ์จากราชการเป็นพิเศษ คือ ได้รับเงินบำรุงจากราชการสมทบทุนสร้างอุโบสถ ๕ หมื่นบาท

๕. มีพระภิกษุสามเณรจำพรรษาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๕ มีจำนวนตั้งแต่ ๗๐ รูป ถึง ๘๐ รูป ทุกปี

ข้อความละเอียด ปรากฏตามหนังสือของเจ้าอาวาส ได้นำเสนอมาด้วยแล้วตลอดถึงสังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองพิจารณาเห็นเป็นการสมควรและที่ประชุมกระทรวงวัฒนธรรมเห็นชอบด้วยแล้ว

ที่ประชุมพิจารณา

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้ยกเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวิหาร

ครั้นถึงวันที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๕ วัดไตรมิตรวิทยาราม ได้รับพระบรมราชูปถัมภ์ และได้รับพระบรมราชานุญาตให้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวิหาร

สิ่งของที่ได้รับพระราชทาน

ธรรมเนียมเทศน์लयทองเท่าสิงห์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานไว้ประจำพระอารามธรรม

ธรรมเนียมวัด

นิยมวัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นวัดมหานิกาย มาแต่เดิมธรรมเนียมที่ได้ปฏิบัติโดยทั่วไปเหมือนพระอารามหลวงอื่น ๆ การห่มผ้าในวัดห่มรัดอก ออกนอกวัดให้ห่มหนีบ ไปไหนต้องบอกลาเป็นต้น

การศึกษาของวัดและโรงเรียน

วัดนี้ได้เปิดทำการสอนนักเรียนบาลี มาตั้งแต่ราว พ.ศ. ๒๔๗๐ แต่การศึกษา ครั้งนั้นยังไม่มีความมั่นคงนัก ต่อมาถึงยุคเจ้าอาวาสรูปที่ ๕ จึงได้เปิดทำการสอนนักเรียนและบาลีจนเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักเรียนนักเรียนและบาลี ตลอดถึงทางคณะสงฆ์จนได้รับความไว้วางใจให้เป็นสนามสอบบาลี และนักเรียนมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ จนถึงปัจจุบัน การศึกษาของโรงเรียนมัธยมนั้น นับได้ว่ามีความเจริญมาโดยลำดับ ทั้งนี้เกิดจากความเอาใจใส่ของท่านเจ้าอาวาสที่ผ่านมานั่นเอง

ลำดับเจ้าอาวาส

วัดไตรมิตรวิทยาราม ได้มีพระเถรานุเถระปกครองดูแลวัดตั้งแต่เริ่มแรกสร้างมา ถึงปัจจุบันนี้เท่าที่สืบได้ปรากฏหลักฐานมีดังนี้ คือ

- รูปที่ ๑ พระครูถาวรสมณวงศ์ (เปลี่ยน) ต่อมาย้ายไปครองวัดปทุมคงคา เป็นพระราชาคณะที่ พระปรากฏมุนี
- รูปที่ ๒ พระครูวิริยานุกิจจาโร (กล่อม)
- รูปที่ ๓ พระครูวิริยกิจจาโร (โม)
- รูปที่ ๔ พระอธิการไต้ ธรรมสโร
- รูปที่ ๕ พระใบฎีกาขำ อินฺทโชโต
- รูปที่ ๖ พระมหาภิรมย์ สุวรรณชาติ
- รูปที่ ๗ พระปริยัติบัณฑิต(คำ อากาโรสเถร) รักษาการแทนเจ้าอาวาส อยู่ระยะเวลาประมาณ ๒ ปี
- รูปที่ ๘ พระมหาเจียม กมโล ป.ธ. ๕ น.ธ. เอก (ต่อมลาสิกขา)

รูปที่ ๕ พระวิสุทธิราชบิดี (ไสว วิสุทธิวิกรมหาเถร) ป.ช. ๗ เป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ถึงวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ รวมเวลาที่ครองวัดนี้ ๔๔ ปี

รูปที่ ๑๐ พระพรหมเวที(สนิท ชวนปัญโญ) ป.ช. ๕ เจ้าอาวาสและเจ้าคณะภาค ๘

(หลวงพ่อโตวัดสามจีน)พระประธานในพระอุโบสถ

ปูชนียวัตถุ

พระพุทธรูปปางสมาธิเป็นพระประธานในพระอุโบสถเป็น พระพุทธรูปปูนปั้น ลงรักปิดทองมีพระพุทธรูปลักษณะงดงามมากองค์หนึ่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงทราบว่าพระประธานในอุโบสถวัดสามจีนได้มีพุทธรูปลักษณะงดงาม ได้เคยเสด็จพระราชดำเนินมาถวายผ้าพระกฐินและทอดพระเนตรให้ประจักษ์ แก่พระเนตรของพระองค์ และทรงมีพระกระแสรับสั่งชมว่า ช่างงดงามสมคำเล่าลือนักแม่สมเด็จเจ้าฟ้า กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ก็ยังได้เสด็จมานมัสการพระประธานของวัดสามจีนได้เสมอ ๆ เมื่อทรงว่างจากพระภารกิจ

พระพุทธรูปปางสมาธิพระประธานในพระอุโบสถองค์เก่านั้นประชาชนทั่วไปเรียกว่า "หลวงพ่โตวัดสามจีน" บ้าง "หลวงพ่โตวัดสามจีน" บ้าง มีประชาชนมาบนบานกันเสมอ ๆ ด้วยพวงมาลัยดอกมะลิ"หลวงพ่โต" อดีตเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม เคยได้ทำพระเครื่องแจกครั้งหนึ่ง โดยทำเป็นรูปพระพุทธรูปปางสมาธิสร้างด้วยเนื้อชินเรียกชื่อว่าหลวงพ่โตวัดสามจีนปรากฏว่าเป็นที่นิยมนับถือของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะนักเลงพระเครื่องถือว่าเป็นวัตถุมงคลที่มีศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก ปัจจุบันนี้ถือว่าเป็น วัตถุมงคลที่หาได้ยากทีเดียว